

שימו לב, פקחים בעבודה

גבע ואביו יוצאים לטיול בשדה הקרוב לביתם ומגלים כי עתידה להיבנות בו שכונה. ארצי מציע לדווח לפקח התשתיות של רשות הטבע והגנים ויחד הם מצילים את פרחי הבר מפני הטרקטורים

כתבה: אדר סטורוֹמליחי

לא רחוק מהבית שלנו, בקצה השכונה, יש שדה המוקף בכביש ובשכונות אחרות. אבא ואני נהגנו לצאת אל השדה לטיולי שבת בבוקר. באביב השדה היה מתכסה בפרחים יפים, ואבא היה מראה לי מיני בעלי חיים קטנים שהתחבאו מתחת לאבנים או בסמוך לשיחים. הרבה זמן לא טיילנו בשדה, ולכן שמחתי כשאבא הציע שנצא יחד לראות אם כבר פרחו החצבים. בפתח השדה חיכתה לנו הפתעה לא נעימה – שלט גדול ועליו כתוב: "כאן תיבנה שכונת הפרחים – שכונה ירוקה". אבא ואני הסתכלנו זה על זה.

"שכונת הפרחים? אם אכן תיבנה כאן שכונה, הדבר היחיד שלא יהיה בה הוא פרחים, לפחות לא פרחי בר", אמר אבא. בהמשך גילינו כמה בצלים של חצבים ואבא נראה מוטרד. "מה קרה אבא?", שאלתי בדאגה.

"בצלים של חצבים אינם אמורים להיות על פני האדמה אלא עמוק באדמה – שם הם קולטים מים ומינרלים בטרם פריחתם. משהו כאן לא בסדר", אמר והביט לכמה כיוונים.

לבסוף מצא אבא את שחיפשו במבטו. בקצה השכונה, בסמוך לשדה, עמדו כמה טרקטורים גדולים שככל הנראה חפרו והכשירו את השטח להתחלת הבנייה. אבא הזכיר לי שבאחד הטיולים שלנו בהרי יהודה, סיפר ארצי על עבודות הבנייה והפיתוח הרבות חפשו אותנו גם בפייסבוק

פקחי התשתית שומרים על ערכי הטבע מפני הטרקטורים צילום יריב מליחי

הפקחים מוודאים שבמהלך העבודות לא ייפגעו ערכי טבע מוגנים. החצב הוא ערך טבע מוגן, אז מיד הבנתי לאן אבא מכוון. התקשרנו לארצי וסיפרנו לו על השדה שלנו. "אתקשר לפקח התשתיות שיבוא לבדוק את השטח", הבטיח ארצי.

"מה זה פקח תשתיות?", שאלתי. "זהו פקח מיוחד ברשות הטבע והגנים שמפקח על עבודות תשתית במטרה לצמצם את הפגיעה בטבע", ענה ארצי. "תשתית" משמעה "יסוד" או "בסיס". עבודות תשתית הן עבודות להקמת מערכות שונות, כמו תשתית חשמל או תשתית כבישים. ארצי הסביר כי אף שהשדה שלנו אינו בשטח של גן לאומי או של שמורת טבע, רשות הטבע והגנים אחראית על שמירת צמחים מוגנים בכל מקום, ולכן אם הטרקטורים פגעו בחצבים המוגנים ואין בידי המפעילים היתר מתאים, זה אומר שהם עברו על החוק. הוא אף הסביר שמקובל לערוך מבצעי הצלה והעתקה (העברה) של מיני צומח אלה לפני ביצוע עבודות הפיתוח. ארצי קבע עם ליאור, פקח התשתיות, ואבא ואני ביקשנו להצטרף. ליאור היה נחמד מאוד והסביר שהשטח יועד

לבנייה כבר לפני שנים רבות, ושלמרות הפגיעה בצמחים, לא תמיד יש ברירה. אוכלוסיית האנשים בישראל גדלה ונדרש שטח לבנייה, לכביש שעליו ייסעו כל המכוניות ולמקום שבו תעבור רכבת. "אז אין מה לעשות?", שאלתי באכזבה. "ודאי שיש", אמר ליאור בחיוך. "כאשר עולה הצעה לסלילת כביש חדש או לבניית שכונה חדשה, אנו בודקים את השטח ועורכים סקר כדי להכיר את כל ערכי הטבע שבו (חי, צומח ודומם). אם השטח עשיר בערכי טבע מוגנים וייחודיים, אנחנו ממליצים לא לאשר את ההצעה. לא תמיד הצעתנו מתקבלת ואז איננו יכולים למנוע את הנזק, אך אנו כן יכולים למזער את הפגיעה. אנחנו יכולים לאסוף מן השטח את כל הצמחים המוגנים שיש להם בצל, פקעת או שורש מעובה ולהעביר אותם למקום מוגן שבו אף פעם לא יסללו כביש או יקימו שכונה. לא פעם אנחנו גם מעבירים עצים גדולים ועתיקים כמו עצי זית או אלון. לפעילות העברה

כזו אנו קוראים 'העתקה'."

יש מקום כזה שיודעים בוודאות שלא ייפגע בעתיד?," שאל אבא בפליאה.

"כן", אמר ליאור, "בשמורות טבע ובגנים לאומיים, כמובן".

ליאור גם סיפר שלא פעם הפקח מנחה לגרוף ולאסוף את השכבה העליונה של הקרקע המכילה זרעי צמחים רבים ולעתים גם בעלי חיים קטנים. הקרקע נשמרת בצד ומפוזרת על פני השטח בסוף העבודות, כך שהצמחים שאפיינו את האזור ישובו לצמוח בו אף על פי שהקרקע נחפרה. לאחר עבודה זו לפעמים אפילו לא מבחינים שנעשתה עבודה בשטח.

"ומה עם בעלי החיים? איך הם ידעו לאן ללכת?," שאלתי. ליאור השיב שבעלי חיים בדרך כלל מוצאים מקומות חדשים, אבל הסכים שהשטחים הטבעיים לבעלי חיים הולכים ומצטמצמים, בייחוד במרכז הארץ. הוא סיפר שבמסגרת עבודות תשתית שעליהן פיקח גילה לא פעם ערכי טבע ייחודיים כמו מיני צומח שלא נראו בשטח זמן רב או בעלי חיים שנמצאים בסכנת הכחדה. הוא סיפר בהתרגשות שלאחרונה, באחד היישובים שבו פיקח על הרחבת שכונה, נפער פתאום פתח, וכשהציץ פנימה גילה מערת נטיפים מרתקת, והלוא נטיפים וזקיפים הם ערכי טבע מוגנים. לכן היה עליו לעצור מיד את העבודות כדי שיהיה אפשר לבחון את המערה ובעיקר לדאוג שלא תיפגע.

"מרתק", אמרתי. "אם כך, מה תעשה כאן בשדה?."

"אנו נסמן ונתחום את השטח המיועד לפיתוח, ואחר כך נבחן אילו מיני צומח ובעלי חיים מצויים כאן וכך נדע מפני מה להזהיר את נהגי הטרקטורים. ואולם, לפני הכל נדאג להוציא את כל ערכי הטבע מהשטח ולטמון אותם במקום מוגן אחר אך דומה מבחינת תנאי השטח", הסביר ליאור.

"נוכל לסייע לך?," שאלתי בהתרגשות.

"בוודאי", ענה ליאור. "לא פעם הקהילה נרתמת ומשתפת פעולה למען שמירת טבע ואנחנו מעריכים זאת מאוד".

ליאור הדגיש שהעזרה חשובה אך חייבת להיעשות בהשגחה ובהנחיה מקצועית.

אבא ואני הצלחנו לגייס כ-20 שכנים וחברים, ובליוי ליאור וגנן מוסמך שהנחה אותנו התחלנו במשימת איתור צמחי הבצל והפקעת. אספנו 20 שקים עם פקעות ובצלים ענקיים, שליאור העריך שהם בני עשר שנים פחות או יותר.

בסוף היום, חילק ליאור לכולנו תעודות הוקרה על שסייענו בהצלת פרחי הבר. הייתי גאה בעבודה שלנו, ואף שלא הצלחנו להציל את השדה, הצלחנו להציל הרבה מאוד מצמחי הבר שבו.

פעילות העתקת פקעות צילום תום עמית